

Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy – wystawa i katalog Archiwum Państwowego w Siedlcach

11 października 2012 r. w siedzibie Archiwum Państwowego w Siedlcach miało miejsce oficjalne otwarcie wystawy zatytułowanej *Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy*, które połączono z promocją katalogu zawierającego niemal wszystkie prezentowane podczas tego wydarzenia obiekty archiwalne. Na ekspozycji zaprezentowano ponad 200 odbitek fotograficznych, za pośrednictwem których utrwalone zostały różne aspekty życia społeczności zamieszkującej wieś Kisielany-Żmichy pod koniec XIX i w pierwszej połowie XX w.

Wydarzenie to zainteresowało szerokie grono odbiorców. Wśród uczestników wernisażu wystawy znalazło się wielu gości, m.in.:

- Ryszard Wojtkowski – Zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych ;
- prof. dr hab. Zbigniew Karczmarzy – Prorektor ds. Organizacji i Rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach;
- dr Adam Bobryk – Wiceprzewodniczący Rady Miasta Siedlce oraz pracownik Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa UPH w Siedlcach;
- Eugeniusz Kasjanowicz – Wicedyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach;
- Sławomir Kordaczuk – Zastępca Dyrektora Muzeum Regionalnego w Siedlcach;
- pracownicy Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UPG w Siedlcach – prof. dr hab. Jarosław Cabaj, dr Tadeusz Boruta, dr Rafał Dmowski, dr Dariusz Magier (kierownik Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim) oraz mgr Dariusz Grzegorzczuk;
- przedstawicielka Zarządu Stowarzyszenia Kisielany-Żmichy „Zielony Gaj” – Małgorzata Trojanek.

Otwarcu ekspozycji *Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy* towarzyszyło również wielu młodych adeptów archiwistyki – studentów kierunku Historia ze specjalnością Archiwistyka i Zarządzanie Dokumentacją na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. To ważne wydarzenie o walorach kulturalno-naukowych zarejestrowane było przez licznych przedstawicieli lokalnych mediów oraz prasy.

Wernisaż rozpoczął się przemówieniem Dyrektora Archiwum Państwowego w Siedlcach. Dr Grzegorz Welik wspomniał o funkcjach, jakie mają realizować archiwa państwowe. Jest to przede wszystkim wieczyste przechowywanie dokumentacji wytworzonej przez państwowe jednostki organizacyjne. Nadmienił jednocześnie, że archiwa mają też możliwość gromadzenia, a następnie udostępniania kolejnym pokoleniom użytkowników materiały archiwalne z pozapaństwowego obszaru życia ludzi. Do tej kategorii należy dokumentacja rodzinna pochodząca od osób prywatnych. Dzięki wykorzystaniu współczesnej techniki (digitalizacja) archiwalia, w tym przypadku fotografie, zostają zeskanowane i zwracane właścicielom, którzy je dostarczyli. Właśnie za sprawą pojawienia się w archiwach nowych metod reprograficznych narodziła się idea tzw. „Archiwum Rodzinnego”. Projekt ten ma na celu zebranie jak największej ilości różnego rodzaju dokumentacji rodzinnej mieszkańców konkretnych miejscowości, zdigitalizowanie jej, a następnie wieczyste przechowywanie oraz udostępnianie szerszemu gronu w formie kopii cyfrowych lub odbitek, min. Za pośrednictwem wystaw. Twórcą, a także osobą odpowiedzialną za realizację programu jest pracownik AP Siedlce, Artur Rogalski.

Pierwszy rezultat działalności tej instytucji w ramach powyższej inicjatywy stanowi właśnie wystawa *Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy*, która powstała dzięki wsparciu Stowarzyszenia Kisielany-Żmichy „Zielony Gaj”. Miało ono bowiem ogromny udział w zakresie pierwszej kwerendy materiałów ikonograficznych, mających później zasilić zebrany materiał do ekspozycji w gablotach archiwalnych.

Wraz z wernisażem przeprowadzona została promocja katalogu z tej wystawy, mającego charakter wydawnictwa źródłowego. Jego zawartość przybliżył Artur Rogalski z Archiwum Państwowego w Siedlcach. Publikacja ta została wydana dzięki wsparciu Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Za sprawą projektu „Archiwum Rodzinne” w siedleckim Archiwum Państwowym zostało zgromadzonych około 800 zdjęć, z czego ponad 200 zdigitalizowanych fotografii przedstawiających różne aspekty życia mieszkańców Kisielan-Żmich z okresu końca XIX oraz pierwszej połowy XX w. można było zobaczyć na wystawie. Cała ekspozycja, pomimo dużej liczby obiektów, dzieli się na 3 większe bloki tematyczne:

- 1) Ludzie;
- 2) Miejsca;
- 3) Społeczność.

W pierwszej kategorii umieszczono przede wszystkim portrety przedstawicieli ówczesnej podlaskiej drobnej szlachty, do której należeli mieszkańcy wsi Kisielany-Żmichy. Znajdują się w tej części wystawy zarówno wizerunki pojedynczych osób, jak też zdjęcia grupowe. Prezentują one sceny z różnych etapów życia ludzi, od urodzenia aż po śmierć. Fotografie te są doskonałym źródłem historycznym do badań nad życiem codziennym ówczesnego społeczeństwa, determinowanym zmiennością pór roku. Można w tej części znaleźć m.in. osoby wykonujące obowiązki domowe, pracujące w polu, uprawiające sport itp.

W zbiorze tematycznym „Miejsca” główny nacisk został położony na presenta-

cję zmieniającego się wraz z biegiem lat krajobrazu Kisielan-Żmich wraz z ukazaniem turystycznych walorów tej miejscowości. Miała ona bowiem klimat sprzyjający leczeniu uzdrowiskowemu chorych na gruźlicę, a także długie tradycje kolonijne. Jednak największy wpływ na specyfikę tego miejsca wywarła rzeka Liwiec.

Trzecia część ekspozycji to fotografie ukazujące różne aspekty życia mieszkańców wsi, jako lokalnej społeczności. Można w tym zbiorze znaleźć wizerunki przedstawiające sceny z życia placówek oświatowych, a także różnego rodzaju stowarzyszeń czy organizacji kulturalnych z końca XIX w. oraz okresu międzywojennego. W tym bloku tematycznym umieszczone zostały też wizerunki ludzi obchodzących uroczystości kościelne, czy kultywujących tradycję w swej „małej ojczyźnie”.

Dodatkową atrakcją wystawy *Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy* stanowi fragment poświęcony tematyce wojskowej. Można go podzielić na dwie części. Pierwsza zawiera głównie wizerunki oficerów z IV Szwadronu II Pułku Ułanów Rzeczypospolitej Polskiej. Druga część ekspozycji obejmuje wykracza już wyraźnie poza granice regionu siedleckiego. Powodem jego rozszerzenia były fotografie prezentujące żołnierzy służących w Okręgu Korpusu Wojska Polskiego nr VII. Siedzibę dowództwa tej organizacji wojskowej stanowił Poznań. Archiwalia te trafiły do Archiwum Państwowego w Siedlcach dzięki uprzejmości mieszkanki Kisielan-Żmich, która posiadała je od czasów kampanii wrześniowej w postaci depozytu liczącego niespełna 30 fotografii. Omawiana grupa zdjęć stanowi niezrównany materiał źródłowy dla historyków wojskowości.

Wernisaż wystawy *Archiwum Rodzinne. Kisielany-Żmichy* był znakomitą okazją do zaobserwowania, jakie możliwości w zakresie reprografii archiwaliów stwarza współczesna technika digitalizacyjna. Wszystkie eksponaty zostały poddane obróbce technicznej, powiększono ich wymiary z 4 x 5 cm lub 4 x 6 cm do formatu A4. Ponadto fotografie wymagały usunięcia zanieczyszczeń, czy też rys, a niekiedy także niemal całkowitej rekonstrukcji. Efekty kilkumiesięcznej pracy nad tymi materiałami archiwalnymi były doskonale widoczne, dzięki porównaniu fotografii przed i po procesie obróbki graficznej.

Przedstawiona ekspozycja jest dowodem na to, że osoby zainteresowane przekazaniem posiadanej dokumentacji do Archiwum Państwowego nie muszą wcale oddawać oryginalnych materiałów na stałe. Posiadają one z pewnością dla właścicieli dużą wartość sentymentalną. Obecnie wystarczy tylko poddać je procesowi digitalizacji w instytucji archiwalnej, po którym wrócą one do swojego właściciela. Wówczas, dzięki pomocy osób prywatnych zaangażowanych w działalność nad utwaleniem źródeł przeszłości miejscowości, projekt „Archiwum Rodzinne” zostanie rozbudowany. Efektem takiej działalności stanie się zapewne kolejna wystawa prezentująca historię innej „małej ojczyzny”.

Katarzyna Potyra

Siedlce

